

ЕКОКРОКИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПРИРОДИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Іваненко В.С., головний спеціаліст

*Управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту
населення Миколаївської міської ради*

Анотація. Збереження довкілля, відновлення природи, біорізноманіття на постраждалих від воєнних дій територіях – першочергові екологічні виклики для України. Сприяти відновленню довкілля можуть практичні заходи, такі як: лісовідновлення, розмінування територій, розвиток екологічної освіти та залучення громадськості до екоініціатив.

Ключові слова: повоєнне відновлення, пріоритети, зелений перехід, план, соціальні програми.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна нанесла катастрофічну шкоду навколишньому середовищу України: знищені ліси, отруєні водойми, забруднені ґрунти, порушені екосистеми. У цих умовах виникає потреба сформувавши такий підхід до екологічного відновлення країни, який би враховував екологічні, соціально-економічні фактори. Проблема полягає в тому, що станом на сьогодні не існує єдиної національної програми чи стратегії, яка б окреслювала ефективні шляхи реабілітації довкілля у післявоєнний період. Бракує ресурсів, наукових досліджень та суспільної уваги. Мало хто вірить у «зелений» перехід за рахунок внутрішніх українських «зелених» фондів та інструментів. Тому актуальним постає питання: як Україна може відновити свої природні багатства

Виклад основного матеріалу досліджень. План відновлення України передбачає швидку, ефективну, інноваційну та модернізовану відбудову країни після війни [1]. Фінансування програмних заходів передбачається здійснювати за рахунок коштів ЄС та інших закордонних партнерів України.

Експерти українських екологічних організацій зазначили, програмні заходи сповнені потенційно шкідливих та «брудних» проєктів, у ньому немає конструктивного підходу до «Зеленого відродження» України. Про це висловилися одразу декілька провідних природоохоронних організацій України.

Досліджуючи питання «Зеленого відродження» України, ми звернули увагу на принципи повоєнного відновлення природи України, які запропонували екоактивісти із громадські організації, яким небайдуже до майбутнього України. Такі принципи будуть засновані на цінностях та цілісності навколишнього середовища. Це абсолютно нова система управління природними ресурсами [2], яка буде нероздільно пов'язані з цілями сталого розвитку.

Екологія України вже постраждала від російської агресії на мільярди гривень. Збитки зростатимуть до самої перемоги. Така ситуація потребує швидких, якісних системних змін як у багатьох секторах економіки держави, так і в суспільстві в цілому. Пропонуємо розглянути кроки відновлення природи України після закінчення війни.

Крок перший – парадигма мислення. Підкреслюємо, у минулому громадяни нашої держави егоцентрично ставитися до природи. Зрозуміло, використовувати ресурси та без оцінки впливу на довкілля здійснювати свою діяльність завдаючи негативний вплив на навколишнє середовище було нормою. Чиста природа, це було щось другорядне.

Враховуючі сьогоденні проблеми, ми маємо змінити спосіб мислення громадян [3], підвищити екоусвідомленність молоді. Це систематична робота по екологічному відновленню країни. Треба досягти адміністративних, економічних, соціальних змін, які будуть враховуватимуть екологічний аспект та сприйматися суспільством позитивно.

Крок другий – «зелене» відновлення. Ми досягнемо рівноваги між суспільством та навколишнім середовищем. У всіх секторах економіки повинна бути присутня повсюдність природоохоронних та кліматичних заходів. Відновлення суспільства через розвиток «зеленої» економіки сприяє сталому розвитку країни [4]. Впровадження заходів відбудеться за умов залучення громадськості у сферу контролю за дотриманням екологічних стандартів.

Крок третій – інновації. При відновленні України активно залучаються нові можливості. Відновлення промислових об'єктів відбувається за рахунок впровадження кліматично-нейтральних технологій [5].

Промислова інфраструктура при відновленні повинна використовувати рециклінг (безпечні відходи руйнування). Не зайве, відновлення міст з вертикальним озелененням, дощовими садами та альтернативними джерелами енергії.

Крок четвертий – науково обґрунтоване відновлення екосистем. Досі відбувається дослідження сфери наслідків «гарячої» війни для природничих наук. Відновлення українського середовища, це не тільки унікальний досвід [6], але і унікальний науковий виклик та амбітні проєкти для вітчизняних та закордонних дослідників. Навколишнє середовище до часів довоєнного стану повернути вже неможливо. Для поліпшення ситуації щодо поступового збалансування зруйнованих екосистем потрібна активізація наукового потенціалу.

Крок п'ятий – відкритість екологічних даних. Загальна необхідність для країни. Попит на екологічну інформацію відкриє для громадян не тільки наборів екодани, а й активізує громадське відношення щодо процесів ухвалення рішень у сфері довкілля. Завдання теперішнього часу – підвищення свідомості українців щодо розуміння нерозривності природи та суспільства. Екосвідомість безумовно буде відбуватися через інтерес до стану довкілля [7].

Крок шостий - інтеграція у світову зелену економіку через стратегії та програми. Ще до початку війни наша країна орієнтувалася на Європейський «зелений» курс. Проте реалії сьогодення показують - досягти такої цілі буде вкрай важко. Але реновація необхідна, з нею мета стає більш реалістичною.

Отже, українці здатні створити екологічно чисту країну, де будуть враховуватися потреби суспільства та можливості навколишнього середовища. Впровадження зеленої економіки є ключовим кроком на шляху до сталого

розвитку суспільства. Така модель спрямована на збереження природних ресурсів, мінімізацію негативного впливу на довкілля.

Список використаних джерел

1. Курепін В. М., Іваненко В. С. Екологія та війна, погляд через минуле у майбутнє, глобальні виклики, загрози. *Ekologia i racjonalne zarządzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka* : materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (m. Łomża – Żytomierz, 15 listopad 2023 r.). Łomża : MANS w Łomży, 2023. S. 265-275. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16200>.
2. Курепін В. М. Марченко Д. Д. Сучасні технології захисту навколишнього середовища від впливу сонячних електростанцій. *Modern Economics*. 2024. № 44(2024). С. 79-84. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-13).
3. Batsurovska I., Kurepin V. The Impact of the War in Ukraine on the Study Results at an Agricultural University. *Tréma*. 2023. № 60. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15314>.
4. Денисенко С. «Зелений курс» відновлення України – щоб відбудувати екологічніше, ніж було. *Антикризовий медіа-центр*. 2024. 6 вересня. URL: <https://acmc.ua/zelenyj-kurs-vidnovlennya-ukrayiny-shhob-vidbuduvaty-ekologichnishe-nizh-bulo>.
5. Batsurovska I., Kurepin V. Prospects for the use of wind power plants: advantages and environmental safety. *Traditions and new scientific strategies in the context of global transformation of society* : scientific monograph. P. 1. Riga : Baltija Publishing, 2024. P. 34-55. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-406-1-2>.
6. Kurepin V., Batsurovskaya I. Ecological and Economic Balance on Kinburn: Circumstances of the Reserve Territories of Pre-war, War and Post-war Times. *Modern Economics*. 2023. №42 (2023). P. 62-69. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V42\(2023\)-9](https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-9).
7. Курепін В. М. Аналіз негативних чинників воєнних дій щодо ушкодження екосистем України. *Ekologia i racjonalne zarządzanie przyrodą: edukacja, nauka i praktyka* : materiały z międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej (m. Łomża – Żytomierz, 15 listopad 2023 r.). Łomża : MANS w Łomży, 2023. S. 246-255. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16199>.

Abstract. Environmental preservation, reduction of damage from the consequences of military actions, efficient energy consumption, and resilience to climate change are priorities for Ukraine's post-victory recovery. Ukraine's post-war reconstruction must be «green». This requires serious efforts, large finances, and a well-thought-out institutional framework.

Keywords: post-war reconstruction, priorities, green transition, plan, social programs.